

ΤΑΞΙΔΕΥΟΥΜΕ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Μαρία Καραφωτιά, Δασκάλα

ΣΧΟΛΕΙΟ

4^ο Δημοτικό Σχολείο Ταύρου

ΑΘΗΝΑ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2018

1. Συνοπτική περιγραφή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Η παρούσα εκπαιδευτική πρακτική σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε με 16 παιδιά της ΣΤ' Δημοτικού του 4^{ου} ΔΣ Ταύρου στο πλαίσιο εφαρμογής του πιλοτικού προγράμματος Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (Ζ.Ε.Π.), του Προγράμματος Αγωγής Υγείας «Από το Εγώ στο Εμείς» και των Εκπαιδευτικών Δράσεων “Teachers4Europe” (T4E) και “Europe at Schools through Art and Simulation” (Europe StARTS). Περιλαμβάνει ένα σύνολο δράσεων αναφορικά με τη σχέση της Ελλάδας με την Ευρώπη γενικά και την Ευρωπαϊκή Ένωση ειδικότερα. Η ενασχόληση με το εν λόγω θέμα κρίθηκε απαραίτητη λόγω της συμμετοχής της χώρας μας στην ευρωπαϊκή οικογένεια γεωγραφικά και πολιτικά-θεσμικά, λόγω επικαιρότητας καθώς και λόγω "της οικονομικής «κρίσης” και της συνακόλουθης αμφισβήτησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως θεσμού. Επιλέξαμε να δουλέψουμε ομαδοσυνεργατικά, διερευνητικά και διαθεματικά, προκειμένου τα παιδιά να αποκομίσουν τα μέγιστα δυνατά οφέλη από την εν λόγω εκπαιδευτική πρακτική, τόσο σε ακαδημαϊκό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Για τον ίδιο λόγο, σχεδιάσαμε ποικίλες βιωματικές δράσεις, αξιοποιήσαμε πλούσιο ψηφιακό υλικό και εργαστήκαμε στη σχολική τάξη και στο εργαστήριο της Πληροφορικής σε ώρες διαφορετικών αλλά σχετικών με το θέμα μας γνωστικών αντικειμένων, όπως είναι η Γεωγραφία, η Ευέλικτη Ζώνη, η Γλώσσα, η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή και η Ιστορία.

Αρχικά, διέκρινα άγνοια και αρκετές παρανοήσεις εκ μέρους των παιδιών αναφορικά με τη σχέση Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην πορεία, διαπίστωσα ότι ανταποκρίνονται όλα τους ανεξαιρέτως και μάλιστα με πολύ θετική διάθεση, όταν παρακινούνται να εργάζονται με μεθόδους πέρα από το παραδοσιακό πλαίσιο διδασκαλίας, μέσα σε ένα κλίμα ασφάλειας, αποδοχής, συνεργασίας και σταδιακής αυτονομίας. Για τον καλύτερο σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πρακτικής και για την επίτευξη των αρχικών στόχων, επέλεξα να λάβω σοβαρά υπόψη μου τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις τους, τα ενδιαφέροντά τους και το ιδιαίτερο κοινωνικό, οικονομικό, μορφωτικό προφίλ της περιοχής.

2. Σχεδιασμός της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

2.1 Στοιχεία σχεδιασμού

Το πιλοτικό πρόγραμμα Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (Ζ.Ε.Π.) εφαρμόστηκε από το σχολικό έτος 2010-2011 σε σχολεία περιοχών με χαμηλούς μορφωτικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς δείκτες. Ο Ταύρος είναι μια τέτοια συνοικία και η ομάδα των παιδιών μου εκείνη τη σχολική χρονιά αποτελούνταν κυρίως από μαθητές και μαθήτριες με περιορισμένες ατομικές και κοινωνικές δεξιότητες και οικογενειακά περιβάλλοντα με ελάχιστη υποστήριξη για μάθηση. Για το λόγο αυτό, θεώρησα σημαντικό να δουλέψουμε τόσο σε γνωστικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο ψυχοσυναισθηματικό και κοινωνικό. Θα χρειαζόταν επίσης να εργαστούμε πάνω σε ζητήματα που θα μας βοηθούσαν να καταλάβουμε ότι ο κόσμος μας είναι ευρύτερος από το σπίτι μας, τη γειτονιά μας, το σχολείο, την πόλη και τη χώρα μας. Επειδή, κατά τη γνώμη μου, ένα βασικό στοιχείο για την αποτελεσματική διδασκαλία αποτελεί ο συνδυασμός των στόχων και του περιεχομένου των ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ με ζητήματα μείζονος σημασίας και επίκαιρα, καθώς και με την καθημερινή ζωή και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, έκρινα ότι έχει νόημα να εμπλουτίσουμε τις σχετικές διδακτικές ενότητες των σχολικών βιβλίων της Γλώσσας, της Γεωγραφίας, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής με δραστηριότητες (βιωματικές, με τη χρήση των ΤΠΕ, με παιγνιώδη χαρακτήρα και μαθησιακό στόχο, κ.ά.) και μεθόδους (όπως είναι η ομαδοσυνεργατική) που εμπλέκουν άμεσα και ενεργητικά τα παιδιά, ενώ παράλληλα τα εκπαιδεύουν στο πώς να μαθαίνουν, σε διαδικασίες και εργαλεία σταδιακής αυτονόμησης.

2.2 Διδακτικοί στόχοι

Στόχοι σχετικοί με το γνωστικό αντικείμενο:

- τα παιδιά να εξοικειωθούν με τη γεωγραφική διάσταση της Ευρώπης (θέση της Ευρώπης σε σχέση με τις υπόλοιπες ηπείρους, ευρωπαϊκές χώρες, γεωφυσικά και πολιτικά στοιχεία) και
- να ενημερωθούν σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση (κράτη-μέλη, Ευρωζώνη κ.ά.).

Στόχοι σχετικοί με δεξιότητες που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο:

- ☐ τα παιδιά να εξοικειωθούν στην αξιοποίηση έντυπων και ψηφιακών γεωγραφικών χαρτών.

Στόχοι σχετικοί με τη χρήση της τεχνολογίας:

- ☐ Τα παιδιά να αντιληφθούν τη σύγχρονη τεχνολογία ως ένα εξαιρετικό εργαλείο που υποστηρίζει και εμπλουτίζει τη μαθησιακή διαδικασία, τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα.
- ☐ Να εξοικειωθούν με το Φωτόδεντρο.
- ☐ Να εξοικειωθούν με τη χρήση των διαδραστικών σχολικών βιβλίων.

Στόχοι σχετικοί με τις κοινωνικές δεξιότητες:

- ☐ Τα παιδιά να αναπτύξουν ποικίλες προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες στο πλαίσιο της ομάδας της σχολικής τάξης, όπως ενδιαφέρον για μάθηση, ικανότητα για επικοινωνία και διάλογο, συνεργασία και αλληλοβοήθεια, δέσμευση απέναντι στην ομάδα, υπευθυνότητα και συνέπεια, οργανωτικότητα .
- ☐ να γνωριστούν καλύτερα και περισσότερο μεταξύ τους, να δεθούν όλοι μαζί περισσότερο ως ομάδα .
- ☐ να συνειδητοποιήσουν ότι ο κόσμος είναι πολύ ευρύτερος από το σπίτι τους, την οικογένειά τους, τη σχολική τάξη, τη γειτονιά και τη χώρα τους .
- ☐ να βρουν ευκαιρίες να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά και να διερευνήσουν την πιθανότητα τα κοινά τους γνωρίσματα και οι κοινές τους ανάγκες να είναι πολύ περισσότερες από όσα τους χωρίζουν .
- ☐ να δουλέψουμε την έννοια της διαφορετικότητας και της αποδοχής της μέσα στη μικρή και τη μεγάλη κοινότητά μας .

3. Πραγματοποίηση της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

3.1 Περιβάλλον – πλαίσιο

Η παρούσα εκπαιδευτική πρακτική πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο εφαρμογής του πιλοτικού προγράμματος Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (Ζ.Ε.Π.), το οποίο απευθυνόταν σε σχολεία περιοχών με χαμηλό μορφωτικό και εν γένει κοινωνικό προφίλ. Θεώρησα πολύ σημαντικό, παιδιά με τέτοιο μαθησιακό και κοινωνικό υπόβαθρο να δουλέψουν με ποικίλους τρόπους, να κινητοποιηθούν και να προβληματιστούν πάνω σε ζητήματα επίκαιρα και κάπως αμφιλεγόμενα, κυρίως εκείνη την εποχή που ο δημόσιος λόγος περί «οικονομικής κρίσης» ήταν κυρίαρχος και το 2014 ήταν χρονιά Ευρωεκλογών, ενώ το 1ο εξάμηνο του ίδιου έτους η Ελλάδα είχε αναλάβει την προεδρεία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, στο πλαίσιο των προγραμμάτων Ζ.Ε.Π. και Αγωγής Υγείας, σχεδιάσαμε και υλοποιήσαμε την εκπαιδευτική δράση «Από το Εγώ στο Εμείς», μέρος της οποίας αποτελεί η εκπαιδευτική πρακτική που παρουσιάζεται εδώ με τίτλο «Ταξιδεύουμε στην Ευρώπη».

Η εν λόγω πρακτική βασίστηκε σε δύο επιπλέον επιμορφωτικά προγράμματα για εκπαιδευτικούς: το “Teachers4Europe” (T4E) και το “Europe at Schools through Art and Simulation” (Europe StARTS), πιο οργανώνονταν εκείνη τη σχολική χρονιά από την Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα και το Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά αντίστοιχα.

Σχετικά με την υλικοτεχνική υποδομή, το σχολείο μας διέθετε ήδη εργαστήριο Πληροφορικής με αρκετούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές, διαδραστικό πίνακα και σύνδεση στο διαδίκτυο. Επιπλέον, για πρώτη φορά εκείνη τη σχολική χρονιά, τα συγκεκριμένα παιδιά θα φοιτούσαν σε αίθουσα τεχνολογικά εξοπλισμένη με laptop, διαδραστικό πίνακα και σύνδεση στο διαδίκτυο.

3.2 Ηλικιακή ομάδα

Η εν λόγω ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στο ΣΤ1΄ του 4^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ταύρου κατά τη σχολική χρονιά 2013-2014. Στο συγκεκριμένο τμήμα φοιτούσαν 16 παιδιά, 11 μαθητές και 5 μαθήτριες. Σχετικά με τις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες, στην τάξη αυτή υπήρχαν 2 αγόρια μικτών γάμων (Ελλάδα και Πολωνία, Ελλάδα και Πακιστάν), ένα αγόρι πακιστανικής εθνικότητας και 2 Έλληνες μουσουλμάνοι (αγόρι, κορίτσι). Επιπλέον ιδιαιτερότητες συνιστούσαν οι συχνές απουσίες συγκεκριμένων παιδιών, η πρόσφατη απώλεια γονέα, η μακροχρόνια σοβαρή ασθένεια μητέρας, το μέγλωμα τριών παιδιών σε μονογονεϊκό οικογενειακό περιβάλλον. Τα χαρακτηριστικά αυτά της ομάδας ήταν καθοριστικά στο σχεδιασμό και στη στοχοθεσία της εκπαιδευτικής πρακτικής (βλ. ενότητα 2 «Σχεδιασμός της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής»).

Το 4^ο Δημοτικό Σχολείο Ταύρου ήταν ενταγμένο στο πρόγραμμα «Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας» (Ζ.Ε.Π.), το οποίο αφορούσε σε σχολεία περιοχών με χαμηλούς μορφωτικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς δείκτες. Μία από τις προτεραιότητες των εκπαιδευτικών σ' αυτά τα σχολεία ήταν να οργανώνουμε και να υλοποιούμε εκπαιδευτικές δράσεις, οι οποίες παρείχαν στα παιδιά μας πλούσια ερεθίσματα και ουσιαστικό νόημα στη σχολική φοίτηση, ώστε να υποστηρίζονται στη γνωστική και την ψυχοσυναισθηματική τους ανάπτυξη με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Με βάση λοιπόν τους στόχους του προγράμματος Ζ.Ε.Π. και τις ιδιαιτερότητες της ομάδας των συγκεκριμένων παιδιών, σχεδιάσαμε και δουλέψαμε Πρόγραμμα Αγωγής Υγείας με τίτλο «Από το Εγώ στο Εμείς», μέρος του οποίου αποτελεί η εκπαιδευτική πρακτική «Ταξιδεύουμε στην Ευρώπη». Οι δράσεις “Teachers4Europe” (T4E) και “Europe at Schools through Art and Simulation” (Europe StARTS) συμπληρώνουν το πλαίσιο εφαρμογής της εν λόγω πρακτικής και αποτέλεσαν την αφορμή να προβληματιστούμε, να διερευνήσουμε, να συζητήσουμε και να ενημερωθούμε στη σχολική τάξη για ένα θέμα σημαντικό, όπως είναι η Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι πολύμορφες σχέσεις της χώρας μας μαζί τους, η θέση η δική μας, των Ευρωπαίων πολιτών, μέσα σ' αυτήν την πραγματικότητα.

3.3 Πρότερες γνώσεις και διάρκεια εφαρμογής

Τα παιδιά ήταν ήδη εξοικειωμένα με τη χρήση έντυπων διδακτικών μέσων σχετικά με το γνωστικό αντικείμενο της Γεωγραφίας, όπως είναι οι χάρτες (π.χ. πολιτικοί, γεωφυσικοί, τουριστικοί, οδικοί) και οι άτλαντες (π.χ. γεωγραφικοί, ιστορικοί, μυθολογίας). Μπορούσαν επίσης να προσανατολίζονται στο χώρο με βάση τα σημεία του ορίζοντα και γνώριζαν τις ηπείρους της Γης. Τα περισσότερα κατείχαν βασικές δεξιότητες πλοήγησης στο διαδίκτυο, ενώ είχαμε δουλέψει αρκετές φορές ως τότε στην τάξη μας ομαδοσυνεργατικά, με βιωματικές δράσεις, με δραστηριότητες με παιγνιώδη χαρακτήρα και μαθησιακό στόχο, με παιχνίδια ρόλων κ.ά. συναφείς μαθησιακές πρακτικές.

Διάρκεια εφαρμογής της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής : 19 διδακτικές ώρες μοιρασμένες σε 5 εβδομάδες.

3.4 Αναλυτική περιγραφή της πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Περιγραφή:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Εισαγωγή στη Δράση, σύναψη συμβολαίου

Διάρκεια: 3 διδακτικές ώρες (διδακτικά αντικείμενα : Γλώσσα και Ευέλικτη Ζώνη)

Είδος δραστηριοτήτων: παρουσίαση, συζήτηση, σύναψη συμβολαίου, βιωματικές δράσεις για την καλλιέργεια κλίματος οικειότητας και αποδοχής

Οργάνωση τάξης: Ολομέλεια, κύκλος (παιδιά, εκπαιδευτικός)

Ρόλος της διδάσκουσας: συντονιστικός, διαμεσολαβητικός, ενθαρρυντικός

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

Στόχοι σχετικοί με τις κοινωνικές δεξιότητες:

- Τα παιδιά να εξοικειωθούν στο πλαίσιο της ομάδας της σχολικής τάξης με εκείνες τις προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της εκπαιδευτικής πρακτικής: ενδιαφέρον για μάθηση, δέσμευση απέναντι στην ομάδα, ικανότητα για επικοινωνία, υπευθυνότητα και συνέπεια, οργανωτικότητα .

- να γνωριστούν καλύτερα και περισσότερο μεταξύ τους, να δεθούμε όλοι μαζί περισσότερο ως ομάδα .
- να διερευνήσουν την πιθανότητα τα κοινά τους γνωρίσματα και οι κοινές τους ανάγκες να είναι πολύ περισσότερες από όσα τους χωρίζουν .

Στόχοι σχετικοί με τη χρήση της τεχνολογίας:

- να αντιληφθούν τη σύγχρονη τεχνολογία ως ένα εξαιρετικό εργαλείο που υποστηρίζει και εμπλουτίζει τη μαθησιακή διαδικασία .

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: Ο ύμνος της Ε.Ε. (Ενδεικτικά από την επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/anthem_el]).

Στην τάξη μας προβάλλεται ένα βίντεο: σε μια όμορφη πλατεία κάποιας ευρωπαϊκής πόλης, μια ορχήστρα παίζει την «Ωδή στη χαρά» του Μπετόβεν. Ρωτάω τα παιδιά αν έχουν ξανακούσει το μουσικό κομμάτι, αν τους αρέσει η μουσική και το βίντεο, αν θα 'θελαν να ταξιδέψουν σε ένα τέτοιο μέρος. Μετά από σύντομη κουβέντα, αποκαλύπτω την ταυτότητα του μουσικού κομματιού, μιλάμε για το συνθέτη του και τα παιδιά πληροφορούνται ότι το κομμάτι αυτό αποτελεί τον ύμνο της Ε.Ε.. Στη συνέχεια, τα ρωτάω αν θέλουν να ψάξουμε περισσότερο για το τι είναι η Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ευρωζώνη, ποια είναι η σχέση της χώρας μας με τα παραπάνω, τι γνωρίζουν ήδη σχετικά και πώς θα τους άρεσε να εργαστούμε για να διερευνήσουμε τα ερωτήματα αυτά. Οι προϋπάρχουσες γνώσεις και τα ενδιαφέροντα των παιδιών αποτελούν για μένα ένα από τα βασικά κριτήρια με τα οποία θα επιλέξω το εκπαιδευτικό υλικό και θα οργανώσω την περαιτέρω πορεία μας. Ακολουθεί η σύνταξη του συμβολαίου της τάξης, στο οποίο όλοι μας συμφωνούμε γι' αυτά που θέλουμε να δουλέψουμε σχετικά με το θέμα μας και δεσμευόμαστε για όσα μπορούμε να προσφέρουμε ως μέλη της ίδιας ομάδας.

Πιο συγκεκριμένα, μαθητές και μαθήτριες ενδιαφέρονται να κινηθούμε γύρω από

(α) την γεωγραφική διάσταση της Ευρώπης: ποιες χώρες την αποτελούν, γεωφυσικά στοιχεία κ. ά.

(β) το ανθρωπογενές περιβάλλον της Ευρώπης: την καθημερινότητα των ανθρώπων, κυρίως των συνομηλίκων τους, την ενασχόλησή τους με τον αθλητισμό, ιδιαίτερα με το ποδόσφαιρο·

(γ) την έννοια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, π.χ. πότε και κάτω από ποιες συνθήκες ξεκίνησε.

Η συνέχεια περιλαμβάνει βιωματικές δραστηριότητες με στόχο την παρουσίαση του εαυτού στην τάξη-ομάδα (στο εξής «ομάδα») και την καλλιέργεια κλίματος οικειότητας και αποδοχής. Τα συγκεκριμένα παιδιά είναι ήδη εξοικειωμένα με τέτοιου είδους «ασκήσεις» και νομίζω ότι πάντα υπάρχουν περιθώρια να γνωρίσουμε καλύτερα τον εαυτό μας και τους άλλους μέσα από τέτοιες διαδικασίες. Άλλωστε, πρόκειται για ένα απαραίτητο κομμάτι σε κάθε νέα δράση μέσα στη σχολική τάξη, όταν έχουμε επιλέξει να εντάσσουμε και τη βιωματική διάσταση στη μαθησιακή διαδικασία .

«Η καλή κουβέντα της μέρας - 1»: Καθόμαστε σε κύκλο πάνω στα μαξιλάρια μας και το κάθε παιδί λέει κάποιο θετικό χαρακτηριστικό για τον εαυτό του.

«Η καλή κουβέντα της μέρας - 2»: Συνεχίζουμε με την ίδια διάταξη. Αυτή τη φορά το κάθε παιδί απευθύνει ένα θετικό χαρακτηριστικό (προσωπικότητας, συμπεριφοράς, αποφεύγουμε σχόλια για την εξωτερική εμφάνιση και το πολύ γενικό «καλός/καλή») προς το διπλανό του στον κύκλο. Πρόκειται για δύο πολύ συνηθισμένες δραστηριότητες σε τέτοιου είδους δουλειές με τα παιδιά, που έχουν βασικό στόχο να νιώσουμε άνετα και αποδεκτοί όλοι μας μέσα στην ομάδα, ώστε να μπορέσουμε στη συνέχεια να δουλέψουμε, ακόμα και να «εκτεθούμε». Στην Ολομέλεια συμμετέχω κι εγώ.

Ολοκληρώνουμε τη συνάντηση αυτή με την εξής δραστηριότητα: Ζητάω από όλα τα μέλη της ομάδας μας να εκφράσουμε με μία ή δύο λέξεις πώς νιώθουμε μετά από όσα συζητήσαμε και συμφωνήσαμε. Πρόκειται για μία σύντομη αλλά σημαντική δραστηριότητα, με στόχο το κλείσιμο, την αξιολόγηση και τον αναστοχασμό μας για όσα προηγήθηκαν.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: Στην ομάδα επικρατεί ο ενθουσιασμός για το καινούριο και η ανυπομονησία για την επόμενη συνάντηση. Παρατηρώ επίσης την

αυτορρύθμιση της συμπεριφοράς των παιδιών με βάση τους κανόνες που συνδιαμορφώσαμε στο σύμβολο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Η Ευρώπη στην ελληνική Μυθολογία

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες (διδακτικά αντικείμενα : Γλώσσα, Ιστορία και Ευέλικτη Ζώνη)

Είδος δραστηριότητας: συζήτηση και επεξεργασία γραπτού κειμένου, συγκρότηση ομάδων, παιχνίδι ρόλων

Οργάνωση τάξης: Ολομέλεια, εργασία σε τετραμελείς ομάδες, παρουσίαση

Ρόλος της διδάσκουσας: συμβουλευτικός, συντονιστικός, διαμεσολαβητικός

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

Στόχοι σχετικοί με τις κοινωνικές δεξιότητες:

- ☐ Τα παιδιά να αναπτύξουν ποικίλες προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες στο πλαίσιο της ομάδας της σχολικής τάξης, όπως ενδιαφέρον για μάθηση, ικανότητα για επικοινωνία, συνεργασία και αλληλοβοήθεια, δέσμευση απέναντι στην ομάδα, υπευθυνότητα και συνέπεια, οργανωτικότητα .
- ☐ να γνωριστούν καλύτερα και περισσότερο μεταξύ τους, να δεθούν όλοι μαζί περισσότερο ως ομάδα .
- ☐ να βρουν ευκαιρίες να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά και να διερευνήσουν την πιθανότητα τα κοινά τους γνωρίσματα και οι κοινές τους ανάγκες να είναι πολύ περισσότερες από όσα τους χωρίζουν .
- ☐ να δουλέψουν την έννοια της διαφορετικότητας και της αποδοχής της μέσα στη μικρή και τη μεγάλη κοινότητά μας .

Στόχοι σχετικοί με τη χρήση της τεχνολογίας:

- ☐ να αντιληφθούν τη σύγχρονη τεχνολογία ως ένα εξαιρετικό εργαλείο που υποστηρίζει και εμπλουτίζει τη μαθησιακή διαδικασία.
- ☐ να εξοικειωθούν με τη χρήση των διαδραστικών βιβλίων.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-F113/323/2180,8016/> [διαδραστικά βιβλία: *Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων, Ε' και ΣΤ' Δημοτικού, Χάρης Σακελλαρίου, «Η Ευρώπη κι ο ταύρος»* (σελ. 246-247)].

Περιγραφή

Τα στάδια υλοποίησης αυτής της διδακτικής παρέμβασης είναι τα εξής:

1. Σύνδεση με τα προηγούμενα: υπενθυμίζουμε τους στόχους και τις δεσμεύσεις μας σύμφωνα με το συμβόλαιο της τάξης μας.
2. Επεξεργασία του μύθου της αρπαγής της Ευρώπης με βάση το κείμενο στο Ανθολόγιο. Εργαζόμαστε στη μεγάλη ομάδα. *Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων, Ε' και ΣΤ' Δημοτικού, Χάρης Σακελλαρίου, «Η Ευρώπη κι ο ταύρος»* (σελ. 246-247.): <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-F113/323/2180,8016/>
3. Χωρισμός των παιδιών σε 4 τετραμελείς ομάδες με τυχαίο τρόπο, μέσα από βιωματικές δράσεις. Η σύνθεση των ομάδων παραμένει σταθερή σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής πρακτικής. Προτίμησα τον τυχαίο χωρισμό σε ομάδες, γιατί ένας από τους στόχους μου είναι να βοηθήσω τα παιδιά να δουλεύουν με όλους τους πιθανούς συνδυασμούς των συμμαθητών και των συμμαθητριών τους. Τα μέλη κάθε ομάδας συζητούν και συμφωνούν σε ένα όνομα για τη ομάδα τους σχετικό με τη Γεωγραφία.
4. Δραματοποίηση του μύθου: προετοιμασία της δράσης από τις ομάδες και παρουσίαση της δουλειάς τους στην Ολομέλεια.

Εικόνα 1 – «Η αρπαγή της Ευρώπης» από τους Φοβερούς Γεωγράφους

Εικόνα 2 – «Η αρπαγή της Ευρώπης» από τους Ατρόμητους Εξερευνητές

Εικόνα 3 – «Η αρπαγή της Ευρώπης» από τους Θαλασσοπόρους του Ταύρου (α)

Εικόνα 4 – «Η αρπαγή της Ευρώπης» από τους Θαλασσοπόρους του Ταύρου (β)

Εικόνα 5 – «Η αρπαγή της Ευρώπης» από τα Ταξιδιάρικα Παιδιά

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: Τα παιδιά διασκέδασαν με τη δραστηριότητα αυτή, παρακολούθησαν με το ίδιο κέφι τις παρουσιάσεις όλων των ομάδων και δεν ήθελαν να βγουν διάλειμμα, όταν ολοκληρώθηκε η δραστηριότητα. Ευτυχώς, η ανάληψη γυναικείων ρόλων από τα αγόρια δεν αποτέλεσε αντικείμενο κοροϊδίας, κάτι που φοβόμουν. Τα παιδιά φαίνεται να διαμορφώνουν θετική στάση απέναντι στην εκπαιδευτική πρακτική και αναμένουν τη συνέχισή της.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3: (α) Προσανατολιζόμαστε στο χώρο, εντοπίζουμε την ευρωπαϊκή ήπειρο και τα κράτη που την αποτελούν στον πολιτικό χάρτη, ανακαλύπτουμε τα βασικά γεωφυσικά στοιχεία της Ευρώπης

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες (διδακτικά αντικείμενα Γεωγραφία και Ευέλικτη Ζώνη)

Είδος δραστηριότητας: συζήτηση, βιωματική δράση, κατασκευή μακέτας, παρουσίαση, αξιοποίηση ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού (ψηφιακά παιχνίδια Γεωγραφίας)

Οργάνωση τάξης: εργασία σε τετραμελείς ομάδες

Ρόλος της διδάσκουσας: ενθαρρυντικός, διαμεσολαβητικός

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

Σχετικά με το γνωστικό αντικείμενο:

- τα παιδιά να εξοικειωθούν με τη γεωγραφική διάσταση της Ευρώπης (θέση της Ευρώπης σε σχέση με τις υπόλοιπες ηπείρους, ευρωπαϊκές χώρες, γεωφυσικά και πολιτικά στοιχεία)

Στόχοι σχετικοί με δεξιότητες που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο:

- να εξοικειωθούν με τους ψηφιακούς γεωγραφικούς χάρτες

Στόχοι σχετικοί με τη χρήση της τεχνολογίας:

- να αντιληφθούν τη σύγχρονη τεχνολογία ως ένα εξαιρετικό εργαλείο που υποστηρίζει και εμπλουτίζει τη μαθησιακή διαδικασία, τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα.
- να εξοικειωθούν με τα Αποθετήρια Φωτόδεντρο.

- να εξοικειωθούν με τη χρήση των διαδραστικών σχολικών βιβλίων

Στόχοι σχετικοί με τις κοινωνικές δεξιότητες:

- να αναπτύξουν ποικίλες προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες στο πλαίσιο της ομάδας της σχολικής τάξης, όπως ενδιαφέρον για μάθηση, ικανότητα για επικοινωνία και διάλογο, συνεργασία και αλληλοβοήθεια, δέσμευση απέναντι στην ομάδα, υπευθυνότητα και συνέπεια, οργανωτικότητα .
- να γνωριστούν καλύτερα και περισσότερο μεταξύ τους, να δεθούμε όλοι μαζί περισσότερο ως ομάδα .
- να συνειδητοποιήσουν ότι ο κόσμος είναι πολύ ευρύτερος από το σπίτι τους, την οικογένειά τους, τη σχολική τάξη, τη γειτονιά και τη χώρα τους .
- να βρουν ευκαιρίες να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά και να διερευνήσουν την πιθανότητα τα κοινά τους γνώρισμα και οι κοινές τους ανάγκες να είναι πολύ περισσότερες από όσα τους χωρίζουν .
- να δουλέψουμε την έννοια της διαφορετικότητας και της αποδοχής της μέσα στη μικρή και τη μεγάλη κοινότητά μας .

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

- διαδραστικό σχολικό βιβλίο της Γεωγραφίας: θέση της Ευρώπης σε σχέση με τις υπόλοιπες ηπείρους , ανατροφοδοτικό υλικό
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL100/418/2821,10642/>
- διαδραστικό σχολικό βιβλίο της Γεωγραφίας: τα φυσικά όρια και τα γεωμορφολογικά στοιχεία της ευρωπαϊκής ηπείρου
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL100/418/2821,10643/> και
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL100/418/2821,10644/>
- Φωτόδεντρο: πολιτικός χάρτης της ευρωπαϊκής ηπείρου
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3059?locale=el>

Περιγραφή:

Σύνδεση με τα προηγούμενα: υπενθυμίζουμε τους στόχους και τις δεσμεύσεις μας σύμφωνα με το συμβόλαιο της τάξης μας. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να μιλήσουν για το τι έχουμε δουλέψει στις προηγούμενες συναντήσεις μας.

Για τις δραστηριότητες αυτής της συνάντησης, χρησιμοποιούμε το ευρύχωρο εργαστήριο της Πληροφορικής, όπου υπάρχουν αρκετοί ηλεκτρονικοί υπολογιστές, διαδραστικός πίνακας και σύνδεση στο διαδίκτυο. Κάθε ομάδα συνδέεται με το διαδραστικό σχολικό βιβλίο της Γεωγραφίας, όπου τα μέλη της παρατηρούν τη θέση της Ευρώπης σε σχέση με τις υπόλοιπες ηπείρους <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL100/418/2821,10642/>, έπειτα εντοπίζουν τα όριά της και τα βασικά γεωμορφολογικά της χαρακτηριστικά (<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL100/418/2821,10643/> και <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL100/418/2821,10644/>). Στη συνέχεια, συνδεόμαστε με το (<http://photodentro.edu.gr/lor/>) και συγκεκριμένα με τον πολιτικό χάρτη της ευρωπαϊκής ηπείρου (<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3059?locale=el>), τον οποίο τα παιδιά ενθαρρύνονται να παρατηρήσουν. Κατόπιν, το καθένα παριστάνει μία χώρα, με βάση το χρωματιστό post it που του δίνω να κολλήσει στο πέτο του. Σε κάθε χρωματιστό post-it είναι γραμμένο το όνομα μιας ευρωπαϊκής χώρας και η πρωτεύουσά της. Κάθε παιδί-χώρα αναζητά ένα παιδί-γειτονική χώρα, κρατώντας από το χέρι, ψάχνουν να βρουν άλλη γειτονική χώρα κ.ο.κ. και τελικά προσπαθούν να τοποθετηθούν στον ελεύθερο χώρο της αίθουσας κατ’

αντιστοιχία με την πραγματικότητα, όπως αποτυπώνεται στον ψηφιακό γεωγραφικό χάρτη, π.χ. οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου μαζί, βορειότερα οι χώρες της κεντρικής Ευρώπης, κ.ο.κ.

(β) Κατασκευή μακέτας με τη βοήθεια του πολιτικού ή του γεωφυσικού χάρτη

Κάθε ομάδα διαλέγει έναν από τους δύο χάρτες, πολιτικό ή γεωφυσικό (<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3059?locale=el>), ενθαρρύνεται να τον παρατηρήσει και ξεκινάει να φτιάχνει το δικό της χάρτη με πλαστελίνη πάνω σε μακετόχαρτο. Τα παιδιά χρησιμοποιούν (1) πλαστελίνες διαφορετικών χρωμάτων για κάθε χώρα, αν έχουν επιλέξει τον πολιτικό χάρτη, (2) καφέ πλαστελίνη για τα βουνά, πράσινη για τις πεδινές εκτάσεις, μπλε για το υδάτινο στοιχείο., αν έχουν επιλέξει το γεωφυσικό χάρτη. Κάθε ομάδα σημειώνει πάνω στη μακέτα της ό,τι συμφώνησαν τα μέλη της, π.χ. δύο ομάδες χρησιμοποιούν οδοντογλυφίδες και χαρτάκια («σημαιούλες» όπως είπαν) για να επισημάνουν τις πόλεις των αγαπημένων τους ποδοσφαιρικών ομάδων ή ομάδων που γνωρίζουν από τα ευρωπαϊκά ποδοσφαιρικά πρωταθλήματα (π.χ. Βαρκελώνη, Μαδρίτη, Ρώμη, Μιλάνο, Παρίσι, Μόναχο). Η τρίτη ομάδα διαλέγει να σημειώσει με τον ίδιο τρόπο (δηλ. με τις σημαιούλες) τις χώρες που τα μέλη της επιθυμούν να επισκεφτούν και η τέταρτη βάζει τις σημαίες της στα μέρη για τα οποία ξέρει κάτι, π.χ. το Παρίσι για τον Πύργο του Άιφελ, τη Ρώμη για το Κολοσσαίο, τη Φρανκφούρτη για την μπύρα και τα λουκάνικα. Αφού ολοκληρώσουν τη δουλειά τους, τους δίνεται η δυνατότητα να αξιοποιήσουν το ανατροφοδοτικό υλικό σχετικά με τη θέση της Ευρώπης, το οποίο βρίσκουμε στο διαδραστικό σχολικό βιβλίο της Γεωγραφίας για την ΣΤ΄ Δημοτικού: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL100/418/2821,10642/>. Τέλος, η κάθε ομάδα μεταφέρει τη μακέτα της στην τάξη μας.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: Είναι αξιοσημείωτο ότι, από τη μέρα που ξεκινάει η κατασκευή της μακέτας, τα παιδιά έχουν ένα κίνητρο να μαθαίνουν κάτι για την Ευρώπη και να το «φέρνουν» στην τάξη: να το σημειώνουν στη μακέτα της ομάδας τους ή να το βάζουν στην Ολομέλεια για συζήτηση. Είναι επίσης φανερό ότι τα παιδιά είναι πολύ ικανοποιημένα και περήφανα με τις μακέτες τους: στα διαλείμματα προσκαλούν παιδιά από άλλες τάξεις να τους δείξουν τις δουλειές τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4: Ευρωπαϊκή Ένωση

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες (διδακτικά αντικείμενα Γλώσσα, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Ιστορία)

Είδος δραστηριότητας: εργασία σε ομάδες, συζήτηση

Οργάνωση τάξης: σε τετραμελείς ομάδες, Ολομέλεια

Ρόλος διδάσκουσας: εποπτικός

Σύνδεση με το διδακτικό στόχο:

Στόχοι σχετικοί με το γνωστικό αντικείμενο:

- ☐ τα παιδιά να ενημερωθούν σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση (κράτη-μέλη, Ευρωζώνη κ.ά).

Στόχοι σχετικοί με δεξιότητες που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο:

- ☐ να εξοικειωθούν στην αξιοποίηση ψηφιακών γεωγραφικών χαρτών.

Στόχοι σχετικοί με τη χρήση της τεχνολογίας:

- ☐ Τα παιδιά να αντιληφθούν τη σύγχρονη τεχνολογία ως ένα εξαιρετικό εργαλείο που υποστηρίζει και εμπλουτίζει τη μαθησιακή διαδικασία, τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα.
- ☐ να εξοικειωθούν με το Φωτόδεντρο.

Στόχοι σχετικοί με τις κοινωνικές δεξιότητες:

- ☐ να αναπτύξουν ποικίλες προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες στο πλαίσιο της ομάδας της σχολικής τάξης, όπως ενδιαφέρον για μάθηση, ικανότητα για επικοινωνία και διάλογο, συνεργασία και αλληλοβοήθεια, δέσμευση απέναντι στην ομάδα, υπευθυνότητα και συνέπεια, οργανωτικότητα .
- ☐ να γνωριστούν καλύτερα και περισσότερο μεταξύ τους, να δεθούν όλοι μαζί περισσότερο ως ομάδα .

- ▣ να συνειδητοποιήσουν ότι ο κόσμος είναι πολύ ευρύτερος από το σπίτι τους, την οικογένειά τους, τη σχολική τάξη, τη γειτονιά και τη χώρα τους .
- ▣ να βρουν ευκαιρίες να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά και να διερευνήσουν την πιθανότητα τα κοινά τους γνωρίσματα και οι κοινές τους ανάγκες να είναι πολύ περισσότερες από όσα τους χωρίζουν .
- ▣ να δουλέψουμε την έννοια της διαφορετικότητας και της αποδοχής της μέσα στη μικρή και τη μεγάλη κοινότητά μας .

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

Φωτόδεντρο (σχετικά με τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3233?locale=el>

Φωτόδεντρο (σχετικά με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3324>

Φωτόδεντρο (σχετικά με τα κράτη της Ευρωζώνης)
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/2999?locale=el>

Συμπληρωματικά:

Επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://europa.eu/>)

«Γωνιά του παιδιού» (http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm)

Περιγραφή:

Σύνδεση με τα προηγούμενα: Όπως κάθε φορά στο ξεκίνημα μιας συνάντησης, υπενθυμίζουμε τους στόχους και τις δεσμεύσεις μας σύμφωνα με το συμβόλαιο της τάξης μας. Επιπλέον, αυτή τη φορά, τα παιδιά καλούνται να δηλώσουν τι τους αρέσει ως τώρα και τι όχι.

Και αυτή η συνάντηση γίνεται στο εργαστήριο της Πληροφορικής του σχολείου μας. Οι ομάδες μας, που παραμένουν ίδιες σ' όλη τη διάρκεια της δράσης, συνδέονται στο διαδίκτυο και πλοηγούνται σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Για το ξεκίνημα και τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα κράτη της Ευρωζώνης συμβουλευόμαστε το υλικό από το Φωτόδεντρο

(<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/2999?locale=el> και <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3324>). Τα παιδιά κρατούν σημειώσεις για ό,τι τα προβληματίζει και ακολουθεί χορταστική συζήτηση με αφορμή τις απορίες και τους προβληματισμούς τους.

Συμπληρωματικά επισκεπτόμαστε την επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://europa.eu/>) κι έπειτα τη «Γωνιά του παιδιού» (http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm), όπου η κάθε ομάδα ασχολείται στον υπολογιστή της με τις παιγνιώδεις δραστηριότητες της ιστοσελίδας.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: Τα παιδιά κινητοποιούνται και εμπλέκονται πρόθυμα στις δραστηριότητες. Συζητούν μεταξύ τους ζωηρά τις εντυπώσεις τους. Ζητούν περισσότερο χρόνο για συζήτηση και περιήγηση στις ιστοσελίδες που δουλέψαμε ως τώρα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5: Αξιολόγηση του Προγράμματος

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες (διδακτικά αντικείμενα : Γλώσσα, Γεωγραφία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή και Ευέλικτη Ζώνη)

Είδος δραστηριότητας: συζήτηση, δραματοποίηση ιστορίας και μουσικού κομματιού, παραγωγή ψηφιακής εικονογραφημένης ιστορίας (comic), παρουσίαση επιτραπέζιου παιχνιδιού

Οργάνωση τάξης: εργασία σε ομάδες, Ολομέλεια

Ρόλος διδάσκουσας: εποπτικός, υποστηρικτικός

Σύνδεση με το διδακτικό στόχο:

Στόχοι σχετικοί με τη χρήση της τεχνολογίας:

- ☐ Τα παιδιά να αντιληφθούν τη σύγχρονη τεχνολογία ως ένα εξαιρετικό εργαλείο που υποστηρίζει και εμπλουτίζει τη μαθησιακή διαδικασία, τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα.

Στόχοι σχετικοί με τις κοινωνικές δεξιότητες:

- ▣ να αναπτύξουν ποικίλες προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες στο πλαίσιο της ομάδας της σχολικής τάξης, όπως ενδιαφέρον για μάθηση, ικανότητα για επικοινωνία και διάλογο, συνεργασία και αλληλοβοήθεια, δέσμευση απέναντι στην ομάδα, υπευθυνότητα και συνέπεια, οργανωτικότητα .
- ▣ να γνωριστούν καλύτερα και περισσότερο μεταξύ τους, να δεθούν όλοι μαζί περισσότερο ως ομάδα .
- ▣ να συνειδητοποιήσουν ότι ο κόσμος είναι πολύ ευρύτερος από το σπίτι τους, την οικογένειά τους, τη σχολική τάξη, τη γειτονιά και τη χώρα τους .
- ▣ να βρουν ευκαιρίες να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά και να διερευνήσουν την πιθανότητα τα κοινά τους γνωρίσματα και οι κοινές τους ανάγκες να είναι πολύ περισσότερες από όσα τους χωρίζουν .
- ▣ να δουλέψουμε την έννοια της διαφορετικότητας και της αποδοχής της μέσα στη μικρή και τη μεγάλη κοινότητά μας .

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: αξιοποίηση του λογισμικού για την παραγωγή ψηφιακής εικονογραφημένης ιστορίας

Περιγραφή:

Η συνάντηση αυτή είναι η τελευταία και περιλαμβάνει δύο στάδια. Στο πρώτο, ανακεφαλαιώνουμε στην Ολομέλεια τι και πώς δουλέψαμε ως τώρα. Στη συνέχεια, η κάθε ομάδα ενθαρρύνεται να επιλέξει ένα από τα παρακάτω:

- 1) αξιοποίηση έντυπου βιβλίου: δραματοποίηση ή εικαστική απεικόνιση ιστορίας.
- 2) δημιουργία ψηφιακής εικονογραφημένης ιστορίας (comic)
- 3) αξιοποίηση μουσικού κομματιού: δραματοποίηση ή εικαστική απεικόνιση ιστορίας
- 4) παρουσίαση του επιτραπέζιου παιχνιδιού «Στον Αστερισμό της Ευρώπης»

Ενδεικτικά, αναφέρουμε τις παρακάτω επιλογές:

Μία ομάδα επιλέγει να αξιοποιήσει βιβλία που έχω φέρει στην τάξη σχετικά με τα αξιοθέατα και την καθημερινή ζωή συνομήλικων παιδιών σε ευρωπαϊκές χώρες. Τα μέλη της ομάδας δραματοποιούν σκηνές από την αφήγηση: μιμούνται τις συμπεριφορές των ηρώων της ιστορίας, αναπαριστούν αντικείμενα και κτίρια που αποτελούν το σκηνικό της, αναπαράγουν ήχους, κ.ά. Επίσης, φροντίζουν για τη μουσική επένδυση της παρουσίασης με επιλογές γαλλικών μουσικών κομματιών από cds που έχω φέρει στην τάξη (π.χ. Debussy: «*Clair de Lune*», Joe Dassin: «*Le Champs Elysees*», Zaz: «*Je veux*»).

Μια άλλη ομάδα καταλήγει στη δημιουργία ψηφιακής εικονογραφημένης ιστορίας (comic)¹. Η ιδέα βασίζεται στο κομμάτι που τους έκανε μεγαλύτερη εντύπωση όλο αυτό το διάστημα που εργαζόμαστε πάνω στο θέμα «Ευρώπη», οι δύο πρωταγωνιστές της εικονογραφημένης ιστορίας είναι υπαρκτά πρόσωπα, μέλη της συγκεκριμένης ομάδας, οι διάλογοι είναι κατά κύριο λόγο προϊόν συνεργασίας μεταξύ των μελών της, τα οποία δεν αντιμετώπισαν ιδιαίτερες δυσκολίες στην κατανόηση και την αξιοποίηση του συγκεκριμένου λογισμικού.

Μετά την παρουσίαση των εργασιών όλων των ομάδων στην Ολομέλεια, ακολουθεί το δεύτερο στάδιο αυτής της συνάντησης, που περιλαμβάνει την αξιολόγηση της δράσης από όλους μας. Στην Ολομέλεια και πάλι, το κάθε μέλος της τάξης μας αναφέρει τα θετικά στοιχεία, τις δυσκολίες και πώς ξεπεράστηκαν στην ομάδα, τα σημεία που δεν του άρεσαν για κάποιο λόγο, τη γενική εντύπωση και τα συναισθήματα που επικρατούν. Κλείνουμε με μία από τις βιωματικές δραστηριότητες με τις οποίες ξεκινήσαμε (βλ. συνάντηση 1^η, «Η καλή κουβέντα της μέρας - 2»). Τώρα η διαφορά είναι ότι ο καθένας μας καλείται να πει ένα καινούριο θετικό στοιχείο που παρατήρησε κατά τη διάρκεια αυτού του Προγράμματος στα μέλη της ομάδας του. Η εν λόγω δραστηριότητα λειτουργεί ως επιβράβευση των παιδιών από τους ίδιους τους συμμαθητές τους και τις συμμαθήτριά τους. Λειτουργεί επίσης ανατροφοδοτικά και για μένα, γιατί με βοηθάει να εντοπίσω στον τρόπο που δουλεύουμε θετικά στοιχεία και στοιχεία προς βελτίωση, ενώ παράλληλα όλα τα μέλη της ομάδας έχουμε την ευκαιρία να αναστοχαστούμε πάνω στη μαθησιακή διαδικασία που μόλις ολοκληρώθηκε.

¹ Τα παιδιά δούλεψαν με το λογισμικό Comic Strip Creator. Εναλλακτικά, μπορεί να αξιοποιηθεί οποιοδήποτε συναφές λογισμικό.

4. Στοιχεία τεκμηρίωσης και επέκτασης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

4.1 Αποτελέσματα - Αντίκτυπος

Τα παιδιά υποδέχτηκαν με θετική διάθεση την αρχική ιδέα της εκπαιδευτικής πρακτικής. Ιδιαίτερα ενθουσιάστηκαν με την προοπτική της αξιοποίησης των Η/Υ και του διαδικτύου, καθώς ήταν η πρώτη τους σχολική χρονιά που θα εργάζονταν με τη βοήθεια της τεχνολογίας. Όλα τους συμμετείχαν με όρεξη στις δραστηριότητες, ενδιαφέρονταν για την επίτευξη του κοινού στόχου της ομάδας τους (μικρής και μεγάλης), δούλευαν με αρκετά υψηλό βαθμό συγκέντρωσης και χωρίς ιδιαίτερες εντάσεις. Θεωρώ σημαντικό ότι σταδιακά έμαθαν να λειτουργούν αυτόνομα, χωρίς να χρειάζονται τη δική μου παρέμβαση, τηρώντας τους όρους του συμβολαίου, ακολουθώντας τις οδηγίες για κάθε επιμέρους δραστηριότητα και στηριζόμενα στις δυνάμεις τόσο τις δικές τους όσο και της ομάδας τους. Κάθε φορά που ολοκληρώνονταν οι συναντήσεις μας, έδειχναν χαρούμενα και ανυπομονούσαν για την επόμενη συνάντησή.

Παρατήρησα επίσης ότι ένιωθαν ευχαριστημένα και περήφανα με ό,τι δημιουργούσαν, αποκτούσαν σιγά σιγά περισσότερη εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, συνειδητοποίησαν με κάποια έκπληξη ότι η μάθηση συντελείται με πολλούς τρόπους (π.χ. μέσα από την ομάδα και τη συνεργασία, τη διερεύνηση και το λάθος, τις ΤΠΕ) και πως τελικά όλα τους είναι ικανά να μαθαίνουν. Συζήτησαν, συνεργάστηκαν, «εκτέθηκαν» στο ασφαλές περιβάλλον της μικρής και της μεγάλης ομάδας, έχτισαν νέες σχέσεις και ενίσχυσαν τις ήδη υπάρχουσες.

Σε γνωστικό επίπεδο, εξοικειώθηκαν με τα πολιτικά και τα γεωφυσικά στοιχεία της ευρωπαϊκής ηπείρου, καθώς και με την αξιοποίηση ψηφιακών μαθησιακών πόρων, όπως των γεωγραφικών χαρτών, των διαδραστικών σχολικών βιβλίων, τα Αποθετήρια του Φωτόδεντρου, των μαθησιακών παιχνιδιών. Ενημερώθηκαν για πρώτη φορά στο σχολικό πλαίσιο σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, προβληματίστηκαν, εξέφρασαν απορίες, φάνηκε να στέκονται με περισσότερο κριτική διάθεση απέναντι στις αρχικές τους παρανοήσεις σχετικά με την Ε.Ε., τη σύνδεση της Ελλάδας μαζί της και τη θέση τους ως Ευρωπαίων πολιτών μέσα σ' αυτήν την πραγματικότητα.

Τελικά, η εν λόγω εκπαιδευτική πρακτική συνέβαλε στη διαμόρφωση ενός ασφαλούς μαθησιακού περιβάλλοντος τόσο σε επίπεδο μαθησιακό, όσο και σε επίπεδο ψυχοσυναισθηματικό και κοινωνικό. Οι συνθήκες αυτές παρέμεναν ζωντανές για

οτιδήποτε υλοποιούσαμε στο εξής στην τάξη μας. Κι ήταν αυτός κατά τη γνώμη μου ο καθοριστικός παράγοντας, ώστε να έρχονται όλα τα παιδιά στο σχολείο καθημερινά και σταθερά πλέον και μάλιστα με όρεξη να εργαστούν δημιουργικά σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο.

Εκτός από τα πολλαπλά οφέλη για τα παιδιά, αυτή η εκπαιδευτική πρακτική αποτέλεσε για μένα μια ευκαιρία να εφαρμόσω στην πράξη όσα αποκόμισα από σχετικές επιμορφώσεις, να ενισχύσω την επαγγελματική μου ταυτότητα και να εισπράξω ικανοποίηση και χαρά βλέποντας τα παιδιά μου να εμπιστεύονται τον εαυτό τους και την ομάδα, να νοιάζονται για τη γνώση, να εργάζονται και να δυναμώνουν.

4.2 Απρόσμενα γεγονότα

Στη 2^η δραστηριότητα τα παιδιά καλούνται να δραματοποιήσουν το μύθο της αρπαγής της Ευρώπης από τον Ταύρο. Κατά την προετοιμασία των ομάδων, παρατηρώ ότι, σε δύο μικτές ομάδες (αγόρια - κορίτσια), αγόρια αναλαμβάνουν γυναικίους ρόλους. Σκέφτομαι και φοβάμαι το ενδεχόμενο να τους κοροϊδέψουν κάποια από τα υπόλοιπα παιδιά, κάτι που το παρατηρούμε συχνά στην ηλικία αυτή. Ωστόσο, δεν επεμβαίνω και τελικά δεν ακούγονται υποτιμητικά σχόλια. Για μένα είναι σημαντικό το ότι τα παιδιά νιώθουν ασφάλεια να προτείνουν αυτό που θέλουν, χωρίς να αυτολογοκρίνονται. Επίσης, αποδεικνύεται η αξία του ομαδοσυνεργατικού τρόπου δουλειάς και της καλλιέργειας κλίματος για ασφαλείς πειραματισμούς ως αποτελεσματικών μέσων πρόληψης για την εκδήλωση δυσάρεστων καταστάσεων.

Ένα άλλο περιστατικό, εξίσου αναμενόμενο για τα δεδομένα αυτής της ηλικίας, είναι η ένταση μεταξύ αγοριών – κοριτσιών, που γίνεται περισσότερο εμφανής στη μικρή ομάδα. Στις ομάδες που υπάρχει η ανησυχία, υπενθυμίζω τους όρους του συμβολαίου και τον κοινό στόχο. Επίσης, παρακινώ τα υπόλοιπα μέλη της ίδιας ομάδας να βοηθήσουν τα παιδιά που δυσκολεύονται να συνεργαστούν. Παρατηρώντας πώς εξελίσσεται η συνεργασία σε κάθε ομάδα χωριστά, καταλήγω στο συμπέρασμα πως τα παιδιά χρειάζονται χρόνο, κατάλληλη καθοδήγηση, ηρεμία και εμπιστοσύνη για να βρουν τις ισορροπίες τους. Η επίτευξη τελικά του κοινού στόχου μέσα στην ομάδα και η υπέρβαση της δυσκολίας χάρη στις προσπάθειες τις δικές τους και των συμμαθητών τους συνιστούν πρόοδο. Αυτή είναι η επιβράβευσή τους και το επισημαίνω για όλα τα παιδιά στην πέμπτη και τελευταία συνάντηση, στην οποία έλαβε χώρα η αξιολόγηση της εκπαιδευτικής πρακτικής.

4.3 Εκπαιδευτική τεχνική σε σημαντικά στιγμιότυπα

Ως ιδιαίτερα σημαντικά ξεχωρίζω τα περιστατικά που αναφέρονται στην προηγούμενη ενότητα (βλ. 4.2), καθώς υπήρξαν εκείνα που με ανησύχησαν στο ξεκίνημά τους και αποτέλεσαν ένα είδος δοκιμασίας για τις σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της ίδιας ομάδας (παιδιά με παιδιά, παιδιά με εκπαιδευτικό), όπως επίσης και για τους δικούς μου χειρισμούς.

Στις περιπτώσεις αυτές, επέλεξα ρόλο εποπτικό και συμβουλευτικό και εμπιστεύτηκα τη δυναμική της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου. Εμπιστεύτηκα επίσης τις συναφείς ικανότητες που έχουν ήδη αναπτύξει τη παιδιά, όπως και το δίκτυο των σχέσεων που έχουμε διαμορφώσει και φροντίζουμε να διατηρούμε καθημερινά ως βασική και απαραίτητη προϋπόθεση για μάθηση, ενεργοποίηση και ενδυνάμωση όλων των μελών της ομάδας.

Επιπλέον των όσων έχουν ήδη αναφερθεί, ας προστεθεί ότι, επειδή επέλεξα να δουλέψουμε ομαδοσυνεργατικά, ήταν σημαντικό να εξασφαλίσω ότι όλα τα παιδιά - κι όχι μόνο τα πιο εξωστρεφή ή εκείνα με τις καλές επιδόσεις στα μαθήματα - έχουν αναλάβει ένα ρόλο και συμβάλλουν, στο βαθμό που μπορούν, στην επίτευξη του κοινού στόχου. Για το λόγο αυτό, ανέλαβα ρόλο όχι μόνο εποπτικό αλλά και ενθαρρυντικό προς τα παιδιά που απογοητεύονταν και αποσύρονταν, υπενθυμίζοντας σε όλα τους τη διαθεσιμότητά μου για βοήθεια.

Το ίδιο σημαντική ήταν η διαδικασία της ανατροφοδότησης και της επιβράβευσης των παιδιών, τόσο από εμένα όσο και από τα μέλη της ομάδας τους, στο κλείσιμο κάθε συνάντησης και κυρίως στην τελευταία. Επεσήμανα τα δυνατά σημεία της δουλειάς τους, τις δυσκολίες και την υπέρβασή τους ως μικρά αλλά σημαντικά βήματα προς την επίτευξη του τελικού στόχου.

4.4 Σχέση με άλλες ανοιχτές εκπαιδευτικές πρακτικές

Η πρωτοτυπία της παρούσας εκπαιδευτικής πρακτικής έγκειται στο ότι σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε έτσι, ώστε να εργαστούμε έξω από το παραδοσιακό πλαίσιο διδασκαλίας όχι γενικά και αόριστα, αλλά προσεγγίζοντας το γνωστικό αντικείμενο της Γεωγραφίας βιωματικά, συζητώντας θέματα επίκαιρα κι επιδιώκοντας ταυτόχρονα στόχους σε επίπεδο γνωστικό, προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Πιο συγκεκριμένα:

- Η εκπαιδευτική πρακτική ανταποκρίθηκε στις απαιτήσεις των εκπαιδευτικών προγραμμάτων Ζ.Ε.Π., Αγωγής Υγείας, Τ4Ε και Europe StARTS (βλ. ενότητες 2.1 και

3.1) μέσω των οποίων υποστηρίζεται η καινοτομία στο σχεδιασμό και την εφαρμογή στην τάξη (π.χ. διαθεματικότητα, ομαδοσυνεργατικός τρόπος δουλειάς, αξιοποίηση ΤΠΕ, ανάπτυξη ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων παράλληλα με την επίτευξη γνωστικών στόχων, σταδιακή αυτονόμηση στη μαθησιακή διαδικασία και αυτορρύθμιση της συμπεριφοράς).

- Κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση, συνδυάσαμε στόχους και περιεχόμενα των ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ με τα ενδιαφέροντα και τις ξεχωριστές ανάγκες των παιδιών, καθώς και τις ιδιαιτερότητες της περιοχής τους (βλ. ενότητες 2.1, 3.1 & 3.2).
- Επιχείρησα να προσεγγίσουμε τη γνώση όχι τόσο μέσα από παραδοσιακά διδακτικά μέσα, όσο με ποικιλία μαθησιακών δραστηριοτήτων, με σκοπό να κεντρίσω το ενδιαφέρον τους για μάθηση, να τα βοηθήσω να ενεργοποιηθούν, να τα υποστηρίξω, ώστε να βρουν ουσιαστικό νόημα στη σχολική φοίτηση και να αναπτύξουν ατομικές και κοινωνικές δεξιότητες.

4.5 Αξιοποίηση, γενίκευση, επεκτασιμότητα

Τα παιδιά εξ αρχής ενδιαφέρθηκαν για τις συνθήκες ζωής των συνομηλίκων τους στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Θα ήταν εξαιρετική η ιδέα να επιχειρήσουμε την υλοποίηση αυτού του στόχου, εντάσσοντας την προσπάθειά μας στο πλαίσιο των προγραμμάτων eTwinning ή Erasmus+. Η γνωριμία με συνομήλικα παιδιά από διαφορετικές χώρες και η μεταξύ τους επικοινωνία πάνω σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος θα είχε πολλαπλά οφέλη: θα έδινε στα παιδιά κίνητρα να βελτιώσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες επικοινωνίας στις ξένες γλώσσες (αγγλικά και γαλλικά ή γερμανικά), θα ενίσχυε την προσπάθειά τους να επικοινωνούν με τη συνδρομή των ΤΠΕ (π.χ. με τα εργαλεία web2.0), θα τα βοηθούσε να διαπιστώσουν ότι οι μεταξύ τους ομοιότητες είναι μάλλον περισσότερες σε σχέση με τις διαφορές, θα συνέβαλε στην κριτική προσέγγιση των αρνητικών στερεοτύπων που εξέφραζαν κατά καιρούς για τους άλλους λαούς, ενώ οι ενδεχόμενες δια ζώσης συναντήσεις μας (με το Erasmus+) θα ήταν από μόνες τους μια εξαιρετική ευκαιρία για ταξίδι, μάθηση και χαρά. Η συγκρότηση σχολικών δικτύων κι η λειτουργία τους ως κοινοτήτων μάθησης σε πολλαπλά επίπεδα αποτελεί κατά τη γνώμη μου ένα πολύ δυναμικό όραμα με προστιθέμενη αξία για την εξέλιξη τόσο των παιδιών όσο και εμάς των εκπαιδευτικών.

5. Πρόσθετο υλικό που αξιοποιήθηκε

Πρόσθετο υλικό που αξιοποιήθηκε:

Βιβλία

Βιβλία σχετικά με τα αξιοθέατα και την καθημερινή ζωή συνομήλικων παιδιών σε ευρωπαϊκές χώρες

Websites

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων, Ε' και ΣΤ' Δημοτικού, Χάρης Σακελλαρίου, «Η Ευρώπη κι ο τάρσος» (σελ. 246-247.): <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-F113/323/2180,8016/>

Φωτόδεντρο (σχετικά με τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3233?locale=el>

Φωτόδεντρο (σχετικά με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3324>

Φωτόδεντρο (σχετικά με τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης)
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/2999?locale=el>

Φωτόδεντρο: πολιτικός χάρτης της ευρωπαϊκής ηπείρου
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3059?locale=el>

διαδραστικό σχολικό βιβλίο της Γεωγραφίας: θέση της Ευρώπης σε σχέση με τις υπόλοιπες ηπείρους και ανατροφοδοτικό υλικό
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL100/418/2821,10642/>

διαδραστικό σχολικό βιβλίο της Γεωγραφίας: τα φυσικά όρια και τα γεωμορφολογικά στοιχεία της ευρωπαϊκής ηπείρου
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL100/418/2821,10643/> και
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL100/418/2821,10644/>

Επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://europa.eu/>)

Επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης - «Γωνιά του παιδιού» (http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm)

Λογισμικό

λογισμικό κατασκευής ψηφιακής εικονογραφημένης ιστορίας: Comic Strip Creator (ενδεικτική αναφορά ή οποιοδήποτε άλλο σχετικό λογισμικό)